

ПОВОДОМ ПОЛЕМИЧКОГ РАДА В.А. ПОПИВОДЕ О ВУКУ РАСЛАПЧЕВИЋУ (Историјски записи 1989/3–4)

Да бисмо се око неких питања – коначно разумјели, неопходна је макар и најкраћа предисторија. Свој рад: Осврт на нека питања из књиге В.А. Попиводе **Љешев Ступ и братство Попиводе** понудио сам за објављивање „Цетињском листу“, још 8. јула 1985. године. У раду сам аргументовано, и добронамјерно указао да, најблаже речено, није у реду, па није ни допуштено, да се човјек аматер и нестручњак упушта у груба омаловавања и ниподаштавања истраживачких напора људи из струке, и изворних историјских докумената. Да је В.А. Попиводе у своју братственичку хронику само пренио доста давно записано бјеличко предање (Живно Драговић, Неколико ријечи о пореклу Вука Раслапчевића, Луча, г. I, св. II, Цетиње, 1895, 105) – не бих се ни о с в р н у о на његово поглавље о Вуку Раслапчевићу. Међутим, како се Попиводе „осврнуо“ на мој рад: Прилог расправи о Вуку Раслапчевићу (Гласник Цетињских музеја, Цетиње, књ. VIII, 1975, 69–82) – и колико стручно и „критички“, и овом приликом остављам да процијене читаоци. Неће требати особитих напора ни лаицима, дакле: нестручњацима. Тачно је, како Попиводе самоувјерено тврди, да сам реаговао са извјесним набојем „повријеђене сујете“ – али не са циљем истицања себе сама, већ у интересу одговорне и напорне истраживачке и научне истине – а то је сасвим нешто друго. То, очигледно, нијесте ваљано уочили, уважени Попиводе, ни „стручни савјетник“ – који се иза Вас назире у Вашем горе наведеном раду.

Дакле, да се вратим на предисторију. Скромно сам свој Осврт . . . понудио локалном листу – свјестан и чињенице да ће Попиводино, иначе приватно, издање, и то на Цетињу, произвести највише негативних посљедица и мишљења о мом наведеном раду управо у тој средини. Уз то, више од двије трећине чланова Редакције, укључујући и тадашњег главног и одговорног уредника Цетињског листа, и највећи број Издавачког савјета – били су моји лични познаници. Није проблем што мој рад није „одобрен“

за објављивање у Цетињском листу – али јесте на линији неких састим обичних људских односа, јер ми је рад – послјије три–четири писмена обраћања, и више од тога телефонских, враћен б е з и ј е д н е ј е д и н е р и ј е ч и – тек послјије осам мјесеци. Да ли је н е б и т н о да је Вељко А. Попиводе и тада био у најужем кругу оних који су „бринули“ о уређивачкој политици Цетињског листа, па и што ће у њему бити објављено?!

Рукопис, са копијом важног документа који је требало репродуковати, послао сам, главном и одговорном уреднику Побједи, 12. априла 1986. године, с молбом да се објави, а ако не, да ми се врати. Послјије бројних писмених и телефонских молби главном и одговорном уреднику Побједи – добио сам, 1. VII исте године, одговор главног и одговорног уредника. Тај одговор, заједно са преписком коју сам водио са тадашњим главним и одговорним уредником Побједи, ваљало би објавити – јер би, по мом мишљењу, открио и Побједину „Бијелу књигу“ – непожељних и аутора и текстова! Рукопис ми, наравно, никад није враћен, и поред личног мог разговора и молбе тадашњем директору Побједи. Коректности ради, добио сам његову телефонску поруку: да мој текст није пронађен, али ја, ето, посједујем копије те преписке, и још неких интересантних текстова који у Побједи нијесу штампани.

Са копије текста Осврт . . . урадио сам нови примјерак, и послао га на руке уреднику Културне рубрике Омладинског покрета, 8. септембра 1986. године. До маја 1987. године нити је рукопис објављен, нити ми је враћен, и поред бројних обраћања уреднику Културне рубрике, личног телефонског разговора са њим. Тада смо утврдили да је он мој бивши ђак, данас в а ж а н пјесник – али професора није удостојио ни одговором на писмо (дописну карту) лично њему упућену!

У међувремену, дошао сам до нових сазнања – и написао рад: У рукопису Горског вијенца пише Вук РаслаВчевић а не Вук РаслаПчевић, и, заједно са навођеним радом Осврт на нека питања из књиге В. А. Попиводе . . . , послао тадашњем главном и одговорном уреднику Стварања, 3. јуна 1987, с молбом да се оба рада објаве: прво Осврт . . . , па затим У рукопису Горског вијенца пише . . . – јер је то и логичан ред мога истраживачког рада. Послао сам поново копију наведенога документа – коју сам поново, уз доста напора и материјалних издатака, прибавио добротом Историјског архива из Котора. Лично сам боравио у Титограду, 21. септембра 1987. године. У Редакцији сам нашао секретарицу Редакције која ми је рекла, показујући на двије гомиле рукописа, за једну од њих да су то рукописи одобрени за штампање у свесци за октобар, а у другој у свесци за новембар 1987 – и да су моји рукописи предвиђени за објављивање по реду како сам тражио. Поред секретарице у Редакцији су била још нека лица. Једно од њих, мушкарац не нарочито јаког физичког састава, али са пуно жучи, обратио ми се арогантно и провонативно, послјије сазнања

да радим у Београду, и да о неким стварима мислим како мислим. Послије неизазваног непријатног дијалога, у којему нијесам остао без свога мишљења, отишао сам са увјерењем да је са објављивањем мојих рукописа све завршено. Тако је и било: све стрпано у један коверат – без ријечи, и згужвано до неупотребљивости, добио сам назад, 2. октобра 1987!

Оба рукописа послао сам, 3. октобра 1987, на руке главног и одговорног уредника Историјских записа, Јована Р. Бојовића. Оба рукописа су објављена – истина не како сам желио. У бр. 4/1987. појавио се рад: У рукопису Горског вијенца пише . . . , без репродукција неких важних прилога, а у свесци 1–2/1988. рад: Још о Вуку Раслапчевићу – што је, на предлог Редакције Историјских записа, измијењени наслов: Осврта на нена питања из књиге В. А. Попиводе Љешев Ступ и братство Попиводе – чију сам одисеју описао, не због „повријеђене сујете“ – чиме ме „части“ Попиводе – већ због једне муке големе, због једне неправде и – неравноправности, а тиме и грубо ограничене слободе.

Сљедствено томе – ја сам веома срећан што је Попиводе тако брзо, и рекао бих доста лако, добио могућност, дакле: право на слободу да ми „одговори“ – без обзира на то: и како ми је „одговорио“! За то, и од мене, велико хвала Редакцији Историјских записа! Каква разлика у личним слободама и правима! Попиводе о д м а х, на велика врата – у научну публикацију, а ја, и то преко три дневна листа, и двије научне публикације – тек послје три године! Овдје: моја лична захвалност Редакцији Историјских записа!

Попиводе је и садашњим „освртом“: Поводом расправе . . . потврдио да се није бавио ни критиком мојих радова са становишта другачијег научног утврђивања чињеница, нити приданошењем било каквих нових – релевантних чињеница о било којем аспектима феномена: РаслаПчевић и РаслаВчевић, било када је у питању мој узгредни, али и незаобилазни, приступ проблему поријекла Вука Раслапчевића – нити, и још мање, када сам се бавио истраживачко-научним питањем историјске и књижевне појаве ове личности у пјесмама о Цареву лазу – још мање, у Његошеву Горском вијенцу. Попиводе се, и поред извјесних о б л а н д (oblatum) и у свом посљедњем раду бави негирањем и другим атрибутима његове „критичке“ и „научне“ аргументације са свим њему докучивим питањима проблема Раслапчевић. Зато се, ваљда, и не дотиче питања РаслаВчевић – иако му је пружена шанса, јер се у истој публикацији прије појавио рад: У рукопису Горског вијенца пише Вук Расла(в)чевић . . . , стицајем раније наведених околности.

Довољно је, без других појединости, али и неопходно, навести у ц ј е л и н и завршни одјељак Попиводине „полемике“ – како би читалац сам просудио ко се служи „рушилачким методом“ (још један бисер којим ме „части“ В.А. Попиводе!):

„Дакле, као што се из досадашњих расправа око овога питања можемо увјерити, увијек када се расправљало о историјском постојању Вука Раслапчевића, о његовој улози и поријеклу, постављана су тешка питања, а давани, мање или више, лаки одговори. Тако, на жалост, и поред свих уложених напора, па и оних, не малих, и не без користи, напора Ивана Т. Калуђеровића, ово питање и даље остаје отворено за расправу, једва нешто мало мање него што је било још у прошлом вијеку“ – тако закључи више од сто година расправе о у к у п н о м проблему и феномену: Р а с л а П ч е в и ћ и Р а с л а В ч е в и ћ Вељко А. Попивода!!!

Када је то овако – онда је више него очигледно да се „са глумим не вреди довијивати“ – и када човјена р и ј е ч не помаже, иако „У почетку бјеше ријеч“ – онда му друго не остаје, већ да другој страни *ad litteram* дојави у чему се – ипак, бар он (јер мртви се не могу бранити од оваквога „науковања“) „макао од почетка“:

У своме раду: Прилог расправи о Вуку Раслапчевићу, уз помоћ радова многих претходника – било да су били у праву, или у понечему и у заблуди, и посебно – изворних докумената које је објелоданио Душан Вуксан, 1927. и 1937. године, утврдио сам:

а) да су РаслаПчевићи, или РаслаВчевићи, историјске личности из времена владине Данила и догађаја опјеваних у Горском вијенцу и пјесмама о Цареву лазу.

б) да су, на основу докумената које је објелоданио Д. Вуксан, у Очинићима крајем XVII и почетком XVIII вијека живјели: не само Вук Раславчев, или Раслапчев – већ и његови: отац Р а с л а В, мајка Ангелина, баба Јерина и жена (подружје) Станислава; Шћепан Р а с л и, обратите пажњу, уважени В.А. Попивода: Т о м а ш Р а с л а В ч е в и ћ – „Да се зна, како преда мном Заном Грбићевићем погоди се владика Висарион и Бјелоши, који се зову Шћепанчевићи за баштину, коју уписа ТОМАШ РАСЛА(В)ЧЕВИЋ . . .“ Зашто, и у посљедњем, раду: Поводом расправе . . . заобилазите Томаша??? Зар то неће бити веома битно када будем говорио о Вашем заобилажењу цијелог мог рада: У рукопису Г. в. пише Вук Р а с л а В ч е в и ћ а не Вук РаслаПчевић?!

в) да је, сасвим вјероватно – и Његош за свога Вука РаслаВчевића, јунака Г. в., имао прототип у историјски познатим очинићким РаслаВчевићима, и не само могуће, већ и сасвим вјероватно у лику очиничког Вука РаслаВ(ова)!

г) да Вук Раслапчевић, на основу док.: Тужба паштровских судија против Црногораца, из 1701. године, а на основу научне анализе академика Владимира Ћоровића, и прихваћеног од других научника (Р. Драгићевића) – није историјска личност, и није „био из Дупила“ – већ се ради о Стјепану Никчеву из Дупила званом Вукославчевић; на основу истог документа – тачно је да је историјска личност из тога времена: Богдан Ђурашковић. личност Његошева Г. в.

Свој полемички рад: Још о Вуку Раслапчевићу – свесрдно препуштам заинтересованим, али и добронамјерним – читаоцима, па нека се сами определијеле између онога што сам ја замјерио В.А. Попиводе о његовом писању у: Љешеву Ступу . . . , а поводом мога: Прилога расправе . . .

Скрећем пажњу на први пут објављени док.: Тужба паштровских судија против Црногораца, од 11. децембра 1701. године; препис овога оригинала, и превод на наш језик. Већи дио научне анализе овога документа учинио сам у раду: Прилог расправи . . . , али – на жалост, грешком издавача и штампарије, није репродукован. Неке појединости анализе прецизирао сам и објаснио и у овом раду.

Њучни дио, за моју анализу, овог док. почиње од десетог реда одозго „„Sono tre giorni . . .“ (девети ред одозго у препису оригинала) до двадесетог реда одозго: „ . . . da Cechlin Bogdan Giurascovich con seguiri to di molti altri . . .“ (деветнаести ред одозго преписа оригинала – гдје су наведене личности анализиране у мом раду: Прилог расправи . . . , и то: Стјепан Никчев Вукославчевић, из Дупила, Иван Јовић и Богдан Ђурашковић, оба из Цеклина.

У свом трећем раду: У рукопису Г. в. пише Вук Раславчевић а не Вук Раслапчевић – утврдио сам, опет истраживачко-научним поступком – данле: ништа не „рушим“, већ г р а д и м:

а) да у рукопису (сачувани дио) Горског вијенца пише: Р а с л а В ч е в и ћ. Прилажем ксерокопију оригинала – коју на овом мјесту треба не изостава но репродуковати – како би се исправила грешка раније учињена;

Вуко раславчевић

како мориш драшко-чафердарово драшко: (више да)
више драшко:

Хотел да се види како Вуко раславчевић,
ако је у фимето амбулати
Вуко раславчевић

Како драшко-чафердарово драшко:
не види се да је Вуко раславчевић,
како мориш драшко-чафердарово драшко:
како мориш драшко-чафердарово драшко:

б) да је грешка зачета још у првом издању Горског вијенца, Бечком из 1847, тако што у њему Вуково презиме гласи: Р а с л а Б ч е в и ћ;

в) да се први пут презиме у облику: РаслаПчевић појављује у четвртом, задарском, латиничном издању, које је 1868. приредио Стефан Митров Љубиша;

г) да су многи коментатори и приређивачи Г. в., заједно за њима и моја маленкост, дуго били у заблуди: прихватајући Вуково презиме искључиво као Р а с л а П ч е в и ћ – добијено од: Р а с л а Б ч е в и ћ из првог штампаног издања – умјесто једино исправног: ВУК РАСЛАВЧЕВИЋ, како пише у Његошеву аутографу: Вукъ Раславчевић (четврти лист рукописа) и на седмом листу рукописа – скраћено: Вукъ Раслав. са фонемом В, а не П. Улогу у овој појави Његош је касније повјерио сердару Ивану, а танком линијом превукао Вуково име. Без обзира на промјену улоге – битно је да је Његош, поред већ пуног презимена РаслаВчевић, и у овом случају Вуково презиме скратио – закључно са фонемом: В – што доказује да Његош презиме овога свог јунака досљедно пише у облику: РаслаВчевић;

д) да је Томаш Р а с л а в ч е в и ћ био личност с краја XVII вијека, и родом из Очинића, а Д. Вуксан каже „да је и Вук био из Очинића“, истина он је с а м о Вук Р а с л а в ч е в (у другом запису – који данас није могућ, бар сада, провјерити: Вук Р а с л а п ч е в) – али: зар то не личи, и то м н о г о, на Његошева јунака: Вука Раславчевића?!?;

ђ) да сада тек и Вуксанова претпоставка да је овај очинићи Вук Раславчев могући јунак Горског вијенца – постаје сасвим прихватљива;

е) доказао сам, дакле, да не може више бити спора око тога да Његошев јунак није презименом: Р а с л а п ч е в и ћ – већ: Р а с л а (в) ч е в и ћ, и да су једини историјски познати Р а с л а в ч е в и ћ и, на основу Вуксанових објављених докумената – из Очинића. Тако – све до нових доказа!

Нека читаоци оцијене – прихвате, или одбаце – логичност претпоставке да је бар Његошев Вук Раславчевић родом из Очинића.

Ко је онда Вук, са презименом Р а с л а п ч е в и ћ – и да ли га је икада и било: остаје да то доказује Вељко А. Попивода, и други. Да ли је иста личност Вук из „предања“: љешанског, цеклинског, добрског, бјеличког и очинићког [које Попивода – опет са омаловажавањем – спомиње: да је Калуђеровић „ . . . као с неба бануо са још једним 'предањем', које је и с п о т е з а о (м. подвл. са „дивљењем“ Попиводи на коректности и, посебно, „учености“) од једног свог братственика, како би колико–толико надопунио недовољност докумената“] – или свако за себе има свога В у к а?!? Што се тиче „критичког“ Попиводиног односа према документима – и њиховој, по њему, „недовољности“ – беспредметно је са њим разговарати, а што се тиче његове ироничне примједбе да сам очинићко предање „испотезао од једног свог братственика“ – могу да му скренем пажњу да сам име свога пон. братственика у своме раду навео – и да сасвим обична коректност уважавања бар мртвих, а уз то врло часних људи,

обавезује на поштовање. Дакле, тај мој братственик је био Видо Петров Калуђеровић – не мање поуздан, а поготово не мање частан, од В.А. Попиводе – а братственике да му не дирам, тим прије што ја, заиста, немам ништа против тога: када и како су они причали своје предање – друга је ствар како га В.А. Попиводе, послје 80, или свих 270 година, наведено према његовој рачуници – „пренеси“ и „тумачи“!?!

Ко је онда Вук Раслапчевић из пјесама о Цареву лазу – и да ли би био Р а с л а (п) ч е в и ћ да је „народни пјесник“ – посебно неких од тих пјесама, знао да Његошев јунак Горског вијенца има презиме: Р а - с л а (в) ч е в и ћ?!? Шанса је да то докаже В.А. Попиводе!

Да ли су оба облика р а в н о п р а в н о постојала, па је временом, из већ знаних разлога, преовладао облик: Расла(п)чевић – сасвим је могуће.

Што се до сада дало: о Расла(в)чевићима је утврђено, а Вељко А. Попиводе ће, надам се – умјесто да се препире са мношћом око онога што је доказано, а подоста тога и непобитно – дати свој прилог у даљем трагању у откривању загонетке (не осврћући се, опет, на доказано): Р а с л а (п) - ч е в и ћ. Остаје – ипак, з а г о н е т к а, на коју – заиста, не мора да ми одговара: зашто је у свом, доста опширном раду: Поводом расправе о Вуку Раслапчевићу – заборавио макар и да помене цијели мој рад: У рукопису Г.в. пише Вук Р а с л а (в) ч е в и ћ а не Вук Расла(п)чевић?!

Могуће је да се још нешто допринесе и у расправљању феномена: Р а с л а (в) ч е в и ћ – па предлажем да В. А. Попиводе усмјери своје напоре у том правцу. Широке су код нас Црногораца и друге могућности – нарочито послје боја, и „бојева“: не фали нам нових „предања“, нових „народних“ пјесама, нових „резолуција“ – као што смо у прошлости имали „своје“ истине о Чарнојевићу, о Цареву лазу, о Истрази потурица . . . и друге!

Што се мене тиче – расправу о Вуку Раславчевићу (па и Раслапчевићу) са Вељком А. Попиводом сам – дефинитивно, завршио.

Иван Т. Калуђеровић